

Kas meeste maailmast on saanud naiste oma?

MICHAEL KIMMEL, 9.11.2009

„*This is a man's world*,“ laulis James Brown aastal 1964, hääles ühtaegu trotslik iseteadlikkus ja valus äng. Ta alustab uhkelt, reastades pikalt meeste saavutusi: mehed leiutasid autod, rongid, elektrivalguse ja laevad, mis vedasid lasti ja töid meid pimedusest valguse kätte. Meeste kätetöö on isegi mänguasjad, millega lapsed mängivad. Kuid Brown ei õhuta üksnes ülimat enesega rahulolu, vaid muudab laulu lõpu poole kurssi, lauldes: „Aga see poleks midagi väärt ... ilma naise või tüdrukuta“. Ilma naisteta, lõpetab Brown, oleks mehed „eksinud metsikul maal ... kadunud kibedusse ... kadunud, kadunud“. Ta hääli vaibub segaduses ja meelegehites.

Mu essee räägib samast metsikust maast 45 aastat hiljem – maast, kus mõned mehed on eksinud, mõned kibestunud ja mõned otsivad uusi mehelikkuse vorme olukorras, kus Ameerika ühiskond ja kultuur on nende meelest ülemääraselt feminiseeritud. Mitte et nende elus ei oleks naisi, nagu laulis Brown, vaid iroonilisel kombel just naiste suurema kohaolu tõttu. Naiste üha suurem võrdsus tööl ja kodus, era- ja avalikus elus on teema, millele mehed peavad reageerima.

Naiste sisenemine tööturule kõigutas meeste võimalust identifitseerida end pere toitjana, kuid pere peamistest ülalpidajatest naiste ilmumine oli maalihe, mis raputas mõnegi mehe identiteeti vundamendini. Koos samaväärse maalihkega tööturu struktuuris olemegi leidnud peamised põhjused, miks paljud arvamusiidrid räägivad mehelikkuse „kriisist“ – üldisest segadusest ja põdemisest mehelikkuse tähenduse teemal.

Kuidas mehed on neile muutustele reageerinud? Mõned on avaldanud häälekat ja kibedat protesti, teised jätkavad järellahinguid, et naiste kättevõidetud positsioone tagasi saada, ning enamik Ameerika mehi lihtsalt elab oma elu, asetudes naiste võrdsuse innuka pooldamise ja alistunud aktsepteerimise skaalal kuhugi vahepeale. Selle enamiku meeste hulgas on praeguseks näha huvitavaid arenguid. Need mehed on üldiselt lähedasemad oma naiste ja lastega ning õnnelikumad (nagu ka nende pered). Nad on nii füüsiliselt kui ka psüühiliselt tervemad ning jah, nad ka seksivad rohkem.

Deklareerida teadlikult provotseerivalt, et Ameerikast on saanud naiste riik, ei tähenda, et me seda ka oleksime. Päris kindlasti tähendab see aga, et me ei ela enam meeste maailmas. Seda tähistab järkjärguline, ümberlökkamatu ja tagasipööramatu suundumus sugude võrdsuse suunas kõigis Ameerika elu valdkondades alates avalikust sfäärist (majandus, poliitika, sõjandus) kuni eraeluni (töö- ja pereelu tasakaal, abielulepingud, seksuaalsus). Naised on edukalt sisenenud kõigisse avaliku elu sfääridesse ning tänapäeval tunnevad paljud naised end juhatuse nõupidamisel, spordiväljakul,

juristi- ja arstiametis ning sõjalistel operatsioonidel sama koduselt, nagu eelmiste põlvkondade naised oleks end tundnud kõõgis.

Naised on teinud seda hämmastavalt kiiresti. Viimase poole sajandiga on tööelu nii murranguliselt ümber kujundatud, et menukas teleseriaal "Mad Men" Madisoni avenüü reklaamibossidest 1960. aastate algul tundub nii anakronistlik, et seda on raske uskuda. Nii naiste kui ka meeste jaoks on need pöördelised muutused toimunud sedavõrd peadpööritava tempoga, et paljud ameeriklased otsivad kindlat jalgealust nende meelest lihtsamatest vanadest aegadest, mil igaüks teadis oma kohta.

Mu isa rääkis mulle, et kui ta ülikoolis käis, küsisid tema ja ta sõbrad aeg-ajalt üksteiselt: „Kas sina lased oma naisel tööl käia?“. Ta lisab, et kõik vastasid enam-vähem ühtmoodi: „Minu naine ei peaks töötama. Ma peaksin suutma ise oma peret ülal pidada.“

Tänapäeval ei oleks mul mõtet oma meesüliõpilastele seda küsimust esitada. Nad eeldavad, et nende naised töötavad, ning ei oskaks kindlasti oodata, et selleks nende luba küsitakse. Nad eeldavad kui mitte poliitilistel, siis rahalistel põhjustel, et nende suhe saab olema kahe karjääriinimese suhe.

Ameeriklased arvavad:

Kas olete nõus: Oma isaga võrreldes tundub mulle tavapärasem, et naised töötavad kodust väljas.

Jah: 70%

Ei: 23%

Ameerika avaliku elu teisenemine, mille on esile kutsunud muudatused naiste elus, mõjutavad sügavalt ka Ameerika meeste elu, tunnistavad nad seda või mitte. Need muutused on õigupoolest mõjutanud Ameerika mehelikkuse tuuma. Mõned reaktsioonid saavad proportsionaalselt suurema meediakajastuse, kui nende kaalukus lubaks. Mähkmeid vahetav või nõusid kuivatav mees on palju vähem telegeeniline kui punt Wall Streeti pankureid, kes lõkke ümber vennastuvad, või mõni hullunud lahutatud isa, kes on riietunud Batmaniks ja turnib Kapitooliumi hoonel, et „isade õigusi“ edendada.

Ma proovin kaardistada meeste erinevaid reaktsioone, aga on selge, et enamik Ameerika mehi on muutustega vaikselt leppimas ning see mõjutab varjatult ka meie riiki ja majandust.

Tõelised mehed peavad peret ülal

Alates riigi rajamisest on Ameerika mehed tundnud vajadust oma mehelikkust tõestada. Kõvasti üle sajandi on Ameerika mehi proovile pandud avalikus sfääris ja eelkõige tööelus. Mees võib olla füüsiliselt tugev, aga ei tarvitse. Ta võib olla vaimselt või füüsiliselt võimekas, aga ei tarvitse. Vaieldamatu on aga olnud see, et tõeline mees peab oma peret ülal. Mees toob leiva lauale.

Mees, kes seda ei tee, ei olegi nagu üldse mees. Meeste avaliku enesemääratluse vundamendi enneolematut lagunemist, mis on mõnede meeste mehelikkusekäsituses valitseva segaduse tekitanud, piiritlevad kaks üldist suundumust – üks struktuurne ja teine ühiskondlik. James Brownil võis 1964. aastal olla õigus, et mehed tegid valmis laevad, rongid, autod ja elektripirnid, aga üleilmastumisega kaasnenud pöördelised struktuursed muutused on tinginud selle, et meie riigi piires ei valmistata enam kuigi palju autosid, laevu, ronge ega isegi mänguasju.

Viimasel kolmel aastakümnel on kõige suurema löögi all olnud töökohad töötlevas tööstuses, kuna terase-, auto- ja teiste traditsiooniliste tööstusharude toodangumahtu on vähendatud, allhanget tellitakse välismaalt, kulusid on kärbitud, töötajaid koondatud ja ettevõtteid suletud. Lisage see meie sotsiaalse turvavõrgustiku (tervisekindlustus, soodustused arstiabile, pensionifondid, sotsiaalkindlustus) järk-järgulisele lagunemisele ja võibki öelda, et elame uuel „sotsiaalse ebakindluse“ ajastul. Nagu üks 62-aastane masinaehitaja ajakirjanikule ütles, „läksime meie lõunale ja meie töökohad läksid Hiinasse“.

Töötleva tööstuse allakäik on olnud järsk ja püsiv. „Esimees ütleb, et töökohad kaovad ja tagasi nad ei tule,“ laulis Bruce Springsteen 1984. aasta laulus „Mu kodulinn“, mis kõnetab veelgi enam tänapäeval, kui suur majandussurutis on USA tööjõuturult välja tõrjunud veel rohkem tootmissektori töökohti.

Kõigist rassidest tööliklassi mehed on mures, et kaotavad majandussurutise ajal oma töökoha, ning peaaegu kõik mehed saavad tunda palgalangust. Töökaotused ja palgakärped pisendavad soolõhet mitte seetõttu, et naistel läheks paremini, vaid seepärast, et traditsioonilised meeste tööstusharud kannatavad.

Isegi majanduse taastumise korral, märkis president Obama, „moodustavad need töökohad ainult väikese osa kogu majadusest,“ nii et „naistest saavad tänapäeval sama suure või ehk suuremgi tõenäosusega pere peamised toitjad kui meestest.“ Nii on murenenud kogu vundament, millele mehelikkus ajalooliselt on toetunud, ja tundub, et kogu hoone võib iga hetk kokku kukkuda. Vähemalt tundub nii paljudele eri tüüpi meestele, kes meie muutuva ühiskonna vastu protestivad.

Kadunud kibestumusse

Mõned mehed on naiste tulekut avalikku sfääri kogunud mitte „sisenemise“, vaid „sissetungina“. Mehed, kellele tänapäeval on vastumeelt naiste tööleasumine tuletõrjajate ja politseinikena, sõjaväelaste ja ettevõtete juhatuste liikmetena, kordavad kajana neid, kes kümme aastat tagasi olid vastu naiste tulekule Citadeli ja Virginia kõrgematesse sõjakoolidesse ning Augusta Country Clubi golfirajale ja tehaste riietusruumidesse. Nood mehed omakorda kordasid kajana neid, kes sajand tagasi olid vastu naiste valimisõigusele, ametiühingutes osalemisele, vandekohtunikuks saamisele, autojuhilubade saamisele ja tööleminekule.

Demograafiliselt on selliseid mehi töölisklassist – tuletõrjujad ja tehasetöölised, kes tunnetavad kasvanud konkurentsi tööjõuturul – keskealiste keskklassi ettevõtjateni, kes tunnevad, et naiste tööjõuturile sisenemist toetavad meetmed (positiivne diskrimineerimine, palgalõhe vähendamine, võrdse töö eest võrdne palk) kahjustab neid. Mõlemad rühmad igatsevad taga vaba frivoolset lõõpimist, mis iseloomustas puhtalt meeste töökohti, ning tunnevad hirmu ja viha seksuaalse ahistamise vastaste reeglite pärast, mida nad peavad formaalseks poliitiliseks korrektsuseks. Enamikus on tegu valgete meestega ning nad ennustavad sama sünget tulevikku – sõbramehelikkuse ja vaba suhtluse kadu –, mida valged pelgasid 40 aastat tagasi rassieralduse lõpetamise ajal.

Mehed, kes on tänapäeval naiste võrdsuse vastu, väljendavad oma vastupanu sageli kaitsepositsioonilt. Nad tahavad, et säiliks mõned üksnes meestele avatud rahusadamad. Nad võivad rääkida, et naised ei ole töökohtadele, kuhu nad kandideerivad, kvalifitseeritud; nad ei ole piisavalt tugevad, piisavalt vastupidavad, piisavalt [täitke ise lünk], et künnist ületada. See kaitsva vastupanu kiht on aga üsna õhuke: kui seda kihti õrnaltki kriimustada, võib see vallandada raevuka reaktsiooni. „Ma ei taha midagi kuulda allasurutud ja ohvrirollis naistest; ma ei võta mingit vastutust naiste tingimuste parandamiseks ... ega tunne mingit süüd või enesevihkamist, mida traditsiooniliselt meeste ohjamiseks kasutatakse,“ kõrgib Richard Haddad meesõigusluse eesliinilt.⁴

Kui ma tegin on viimase raamatu „Guylandi“ jaoks uurimistööd, sattusin Brooklynis traditsioonilisse tuletõrjujate ja nende sõprade baari. Valitseb mõnus meeleolu, nooremad ja vanemad (kõik valged) mehed joovad koos õlut ja löövad aega surnuks. Kuni ma küsin ühelt mehelt, mida ta arvab naistuletõrjujatest. Õhustik muutub hetkega vaenulikuks ja mehed mu ümber tõmbuvad vihaselt kaitsesse. „Need mõrrad on võimust võtnud,“ ütleb Patrick:

„Nad on igal pool. Sa ju tead seda reklaami, et „igal pool, kus sa tahad olla“. Naistega on täpselt nii. Nad on igal pool, kus nad tahavad olla! Neist ei pääse enam kusagil – tehastes, õllekates, sõjaväes, isegi tuletõrjes! [taustal kõrehäälnenõusolek]5“

Mõni aeg tagasi olin ühes telesaates vastamisi kolme sellise „vihase valge mehega“, kes tundsid, et neid diskrimineeritakse nende töökohal. Nad olid hilistes kahekümnendates või kolmekümnendate alguses. Telesaate pealkiri, mis kahtlemata tõmbas ligi rohkesti publikut, oli „Must naine löi mult töö üle“. Kõik kolm meest kirjeldasid, kuidas neist mindi edutamisel mööda, kuigi nad olid selle enda arust ära teeninud.

Siis oli minu kord sõna võtta. Ma ütlesin, et mul on üks küsimus ühe sõna kohta saatepealkirjas. Ma küsisin neilt sõna „minult“ kohta. Kust neile tuli mõte, et tegu on „nende“ tööga? Miks ei pandud saate pealkirjaks „Must naine sai tööd“ või „Must naine sai selle töö“? Need mehed tundsid, et

töökoht kuulub „neile“, kuna neil on sellele õigus, ning kui keegi teine (must naine) sai selle endale, võttis ta midagi, mis „õigusega“ kuulus meestele.

Just see eesõiguse – luhtunud eesõiguse – tunne on peidus naiste võrdsuse vastuseisu pinna all. Need mehed rakendavad soopoliitika käsitust, mida võiks nimetada „tuulekülma“ teooriaks: oluline ei ole mitte tegelik, vaid tunnetatud temperatuur. Soolist võrdõiguslikkust tajutakse nullsumma mänguna: kui naised võidavad, siis mehed kaotavad. Ja kui mehed seda ütlevad, siis nad ongi kaotusseisus.

Sageli nad küll ainult „ei ütle“. Antifeministidest arvamusiidrite tagasihutatuna kuuleme me pigem karjeid. Keerake lahti mis tahes raadiojaam Ameerikas ja kuulake, kuidas sissehelistajad kiruvad süsteemi, mis enam neid ei eelista. Kuulake mustmiljonit „meeste õiguste“ rühma, kes seisavad meeste kui tagurpidi diskrimineerimise uute ohvrite eest. Või häälestage raadio spordikanalile, kõige soospetsiifilisemale kanalile raadio sagedusribal.

Samal ajal kui naised tormavad rekordarvudes spordiväljakutele, jooksevad mõned mehed sealt ära sporti kommenteerima. Naiste ja tüdrukute osalemine spordis kui kunagises „töeliste“ meeste valdkonnas on üks meie ajastu märkimisväärseimatest soolistest muutustest. 1971. aastal osales koolidevahelistel võistlustel vähem kui 300 000 keskkoolitüdrukut ning 3,7 miljonit poissi. 2005. aastaks oli poiste osalus kasvanud poole miljoni võrra, tüdrukute oma aga sööstnud 2,9 miljonini. Naised teevad sporti, aga nad ei kipu kuigi palju spordist rääkima.

Raadio spordikanalid väljendavad sageli meeste kaitsvat vennastumist, mis peidab end kujuteldava riietusruumi kerge lõõpimise pinna all. Üks pidev raadiokuulaja selgitas seda kommunikatsiooniuurija David Nylundile:

“Asi on meeste vennastumises, see on poiste riietusruum raadios. Tööl ei saa seda enam teha, kõik on arvutis! Nii et Rome’i saade [Jim Rome on kõige kuulsam spordikanali DJ] on meeste viimane varjupaik, kus vennastuda ja olla mehed. . . Ma kuulan autos raadiot ja lasen mehelikkusel möllata. Ma tean, et see on mõnikord solvav. . . aga meestel on seda vaja!6”

Mõnikord pööratakse sellistes mõttekäikudes pea peale tavapärane elutarkus ja terve mõistus. Feministid on mures koduvägivalla pärast? Kuuluta „sugude sümmeetriat“ ja siis väida, et naised löövad mehi sama sageli kui mehed naisi. Naistele teevad muret vägistamised? „See, kuidas noored naised kevadeti riides käivad, kujutab endast seksuaalset rünnakut kõigi meeste vastu, kelle vaatevälja nad satuvad,“ kirjutas üks pensionile läinud professor. Naised püüavad kaitsta õigust otsustada lapsesaamise üle? Püüa kehtestada „mehe õigus otsustada“, siis takista naisel rasedust katkestamast ja ära võta mingeid kohustusi, kui laps sünnib. Mida teha naistega, kes võitlevad palgadiskrimineerimise või seksuaalse ahistamise vastu töökohal? Jää endale kindlaks, et palgalõhe on naiste kasuks ja seksuaalne ahistamine väljendab tegelikult naiste seksuaalset jõudu.⁷

Sellist antifeministlikku poliitilist liini ajab kõige paremini ja kõige lihtsamate vahenditega Harvardi politoloog Harvey Mansfield oma Wall Street Journali kolumnis. „Naiste võrdne ligipääs töökohtadele väljaspool kodu ohustab mehelikkuse kaitsvat loomust,“ kirjutab ta. „Tundub, et naised, kes ei pea end feministideks, ei teadvusta endale sageli, mida nad tööle minnes ja end ise üleval pidades mehelikkusega teevad. Nad arvavad, et inimesi tuleks tööle võtta ja edutada nende väärtuse ja mitte soo järgi.”⁸

Kuigi võib olla tõsi, et üksnes feministid usuvadki tegelikult meritokraatiasse, soovib iga meeste toetaja ilmselt hoida mänguväljakut nii ebavõrdsena kui võimalik. Kindlasti võitlevad selle nimel meesteühendused nagu National Organization for Men, Men’s Rights International jt, mis koondavad mehi tajutud ebaõigluse vastu, mida on põhjendanud väidetavalt praegu Washingtonis valitsevad feministlikud vandenõulased. Antifeministlike meesõiguslaste meelest ei ole maailm enam meeste maailm. Nad jagavad selle artikli tähelepanekut, et Ameerikast on saanud naiste riik, ja nende arvates on aeg see riik tagasi võita.

“Maskulinistid”

On ka mehi, kelle meelest naiste üha suurem jõustamine näitab üksnes Ameerika meeste meheliku elujõu kadu. Nemad ei ürita naiste eeliseid tagasi pöörata, vaid soovivad pigem naasta nostalgilise mehelikkusekäsituse juurde, mis ammutab jõudu näiliselt looduslikest, ürgsetest, pühadest või müütilistest allikatest. Kui naised on anastanud kõik varasemad meeste institutsioonid, peavad mehed leidma „oma toa“, nagu Virginia Woolf oleks öelnud – meestele kuuluva ruumi, kus nad saavad end koos teiste meestega poliitilise korrektsusega kaasnevast kontrollist vabana lõdvaks lasta ning teiste meeste juuresolekul taasluua ühenduse oma sisemise mehelikkusega. „Maskulinistide“ jaoks on soopoliitika tagasinõudmise, ennistamise ja taasleidmise projekt, aga tagasi ei taheta mitte kadunud võimu naiste üle, vaid kadumaläinud hakkamasaamise ja sisemise jõu tunnetust.

20. sajandi viimastel kümnenditel on tuhanded valged keskealised keskklassi mehed tundnud end sõna otseses mõttes „kõnnumaale eksinuna“ ning taandunud distsiplineeritult niinimetatud müütilis-poeetilistesse varjupaikadesse koos luuletajate ja jutuveestjatega nagu näiteks Robert Bly või Michael Meade. Need „jõudeajasõdalased“ tundsid, et mehed on võõrandumist tekitavate kontoribokside, öökimapanevate mähkmevahetuste ja läägete kohtingufilmide maailmas kaotanud oma elujõu, oma äratuntavalt meheliku energia.⁹

Maskulinistide jaoks ei ole võim seotud majanduse või poliitikaga või eri rühmade ligipääsuga ressurssidele. Seda ei anna mõõta ka võrreldes palku või esindatust ettevõtete nõukogudes või seadusandlikes kogudes. Võim on pigem sisemine kogemus, energia liikumise tunne. Seepärast ei seo maskulinistid end enamasti poliitiliste algatustega, mis püüavad naisi alla suruda. Parimal juhul on nad naiste kollektiivse kogemuse suhtes ükskõiksed ning naisõiguslus võib neid isegi inspireerida. Nemad püüavad võidelda pigem oma sisemise kohitsetuse tunde vastu ja mitte impotentset raevu

tekitavate feminiseeritud institutsioonide vastu. Nad üritavad taastada sisemist jõudu, taasluues sideme mehelikkuse müütidega.

Paljud mehed on kadunud meesteparadiisi leidnud küberruumis. Kino- ja pornotööstuse fantaasiad meeste võimust on olnud meiega juba kaua, naiste, geide ja teiste „teiste“ hulgas kaost külvavate video- ja arvutimängude vohamine on aga siiani mõnevõrra šokeeriv. Märkimisväärse hulga nooremate meeste jaoks on küberruumi kaugemad nurgatagused saanud „Väikeste võrukaelte“ filmi „Tõeliste meeste naistevihkajate klubi“¹ taassünniks, puuonniks, millel on silt „Tüdrukutele keelatud“.

Seda tüüpi maskulinistid toetuvad sageli arhailisele ettekujutusele olemuslikust, loomulikust ja binaarsest mehelikkusest ja naiselikkusest. Seepärast lasevad nad end hetkega ahvatleda antifeministlikest algatustest nagu koolides tüdrukute- ja poisteklasside loomine, mis pealtnäha soodustab poiste õpihuvi, aga sageli tasalülitab feministide aastakümneid kestnud jõupingutused klasside ja spordiväljakute võrdsemaks muutmisel. (Neid antifeministe ei tasu segi ajada häältega vähemuskogukondadest, keda toetavad paljud poliitikaanalüütikud ja kes tegelevad paljude vähemusrühmadesse kuuluvate poiste tegelike ja tõsiste kooliprobleemidega.) Peamiselt valgete maskulinistide innukus toetada isade osalust pereelus ja eriti isaduskogemust paneb nad liituma „vihaste isade“ kampaaniatega hooldusõiguse või abielulahutusega seotud seaduste vastu, mis teevad väidetavalt meestest tagurpidi diskrimineerimise ohvrid.

Kõige huvitavama väljenduse leiab tänapäevane maskulinism siiski mõnedes Ameerika lahkusulistest kirikutes. Kõige nähtavamad mehelikkuse taaslustajad rühmitus Promise Keepers (e. k sõnapidajad), mis peab massiivseid 50 000 – 75 000 üksnes meestest koosneva osalejaskonnaga kogunemisi staadionidel (sest seal tunnevad mehed end mugavalt) kirikuõpetajate juhtimisel (neid nimetatakse treeneriteks) ja abiliste toel (nemad on riietatud sebratriibulistesse särkidesse nagu jalgpallikohtunikud), et tuua mehi tagasi kiriku rüppe.

Sõnapidajad on 1990. aastal endise Colorado ülikooli jalgpallitreeneri Bill McCartney loodud evangeelne kristlik liikumine, mis püüab tuua mehi tagasi Jeesuse juurde. Enamasti Lõuna ja Kesk-Lääne keskklassi mehed pühenduvad pigem naiselikuna tunduvale käsitusele evangeelsest kristlusest – teenimise, tervendamise ja rassilise lepituse ideaalidele. Samas kinnitab see liikumine mehe jumalast määratud rolli perekonna pea ja naise valitsejana. Kuigi enamik liikmetest on valged, on liikumise juhtide hulgas olulistel positsioonidel ka afroameeriklasi.

Kutsudes mehi pidama oma lubadust olla truud abielumehed, pühendunud isad ja igat pidi head inimesed, eeldab liikumise pühakiri „Sõnapidaja seitse lubadust“ meestelt, et nad käituksid naisega järgmiselt:

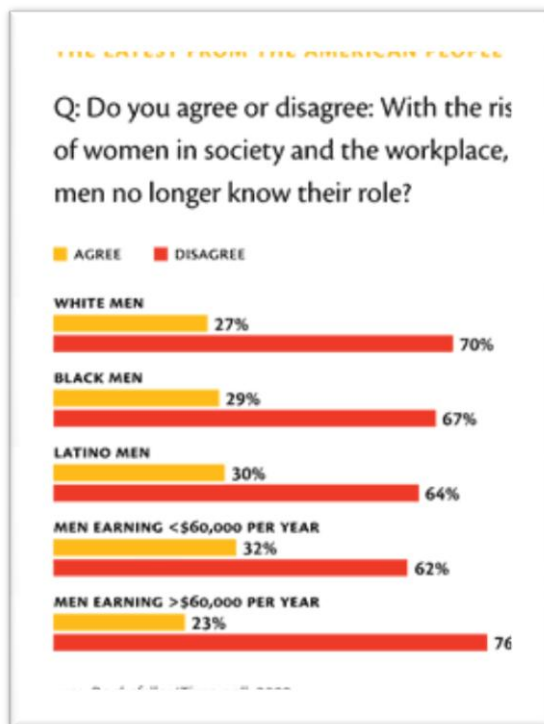
---

¹ Little Rascals “He-Man Woman Haters Club”, 1994. aasta komöödiafilm, kus üht kõrvalosa mängib ka Donald Trump

“[I]stuge oma naisega maha ja öelge talle: „Kallis, ma olen teinud kohutava vea. Ma olen andud oma rolli seda peret juhtida sinu kätte ning sundinud sind oma koha üle võtma. Ma võtan oma koha nüüd tagasi. . . . Ma ei oota, et sa palud oma kohta tagasi. Ma nõuan, et sa võtaksid selle tagasi. . . . Siin ei ole kohta kompromissideks.

Kui sa tahad juhtida, siis juhi.10“

Sõnapidajatel on ka järgijaid, näiteks The Power Team (e. k jõumehed), musklis fanaatikud, kes pumpavad koos biitsepsitega üles ka oma soolistatud teoloogiat ja jõudemonstratsioonina purustavad näiteks tellisevirnu, või J-B-C Men (e. J-B-C-mehed), kes harrastavad “põrutavat” gospelmuusikat ja vennastumist kinos filme vaadates (J-B-C tähistab jeesust, õlut – ingl k beer – ja kartulikrõpse – ingl k chips)). Või Seattle’i evangelist Marc Driscoll, kes protestib “Richard Simmonsi, hipi ja geikristuse” vastu, keda ülistatakse põhivoolu protestantlikes kirikutes.¹¹

2

² Ameeriklased arvavad:

Kas olete nõus: Naiste rolli kasv ühiskonnas ja töөлus on viinud sellele, et mehed ei taju enam, mis on nende roll.

Jah - kollane/ei -punane

White men - valged mehed

Black men - mustanahalised mehed

Latino men - Latiinomehed

Mehed sissetulekuga alla 60 000 dollari aastas

Mehed sissetulekuga üle 60 000 dollari aastas

Nn maskulinistliku liikumise formaalsed suunad nagu Sõnapidajad ühendavad valdavalt valgeid kõrg- või keskklassi mehi.¹² Samas on ka värvilised liikumises mitmel formaalsemal või mitteformaalsemal moel osalenud. 1995. aasta miljoni mehe marss oli formaalne (ja mõnede jaoks murettekitav) maskulinistliku poliitika demonstratsioon. Nagu teadlane Maurice Orlando Wallace kirjeldas, oli marss „ambitsioonikas ja ennenägematu“, aga keskendus musta Ameerika kriisile, väljendades „musta mehelikkuse sõjaseisukorda“, mis „vallandas afroameerika feministide raevuka halvakspanu“.¹³

Uute maskulinistide jaoks ei ole maailm enam meeste maailm, aga nad tahaksid leida vähemalt väikesi puhta mehelikkuse soppe, milles nad saaksid olla mehed meeste keskel.

Isadus kui poliitika

Pärast meeste tööalaste saavutuste loetlemist muutub James Browni hiti meelelu pehmemaks, igatsevamaks ja nukramaks. „Mees mõtleb väikese tütrekese ja pojakese peale / Mees teeb neile rõõmu, sest ta teeb neile mänguasju.“ Siin toob Brown esile teise Ameerika mehelikkust määratleva tunnuse: isaduse. Kui kellegi identiteet on üles ehitatud pere toitmisele, peab tal ju ometi olema ka pere, mida toita.

21. sajandil on meeste taasühendamine pereeluga politiseeritud ala, mida iseloomustavad moraalsed kohustused, juriidiline ülekohus ja ühiskondlikud liikumised. Mõned „uue isaduse“ eestkõnelejad väljendavad oma seisukohti märksa paksemate värvidega kui lihtsalt abielus paaride töö- ja pereelu paremat tasakaalustamist toetades. David Blankenhorni liikumine „Isata Ameerika“ pani puuduvatele isadele süüks mustmiljon ühiskondlikku probleemi alates noorte kuritegevusest, narkootikumidest, seksuaalsest vastutustundetusest, kuritegevusest ja vägivallast kuni tööpuuduseni. „Poisid, keda on kasvatatud traditsiooniliselt mehelikud mehed, üldiselt ei asu kuritegelikule teele,“ lisab Blankenhorn. „Kurjategijateks saavad isata poisid.“¹⁴ Tema töö kujutas endast rida põhjuslikeks argumentideks maskeeritud petlikke seoseid, kuid see puudutas meeste vastutuse või selle puudumise närvi.

Et lahutused on nii levinud, on isadus lahutuse ajal ja järel äärmiselt politiseeritud. Paljud organisatsioonid, mis edendavad „isaduse vastutust“, eriti värvilistes kogukondades, püüavad hoida mehi pereellu kaasatuna, kuna see on hea lastele, hea naistele ja hea meestele endale. Teiste, peamiselt valgete keskklassi meeste puhul muudab viimane allkiri lahutuspaperitel nunnud issid raevunud papsideks, kelle meelest nad on selles protsessis kannatajaks pooleks, kes jääb ilma õigusest suhelda oma lastega.

Need „isade õiguste“ mehed leiavad üldisema suuna antifeministlike organisatsioonidega kergesti ühise keele võitluses ühiskondlike reformide eest. Kinnituseks on näiteks Fred Haywardi, organisatsiooni Men’s Rights, Inc. (e. k meeste õigused) rajaja väide, et „naised on privilegeeritud, kuna neile antakse sagedamini laste hooldusõigus; mehed samas on allasurutud, kuna neile keelatakse ligipääs oma lastele.”¹⁵

Isade õiguste eest võitlevad rühmitused kasutavad võrdõiguslikkuse keelt, et maksta kätte oma eksnaistele, eksnaiste advokaatidele ja kogu õigussüsteemile, nõudes kohustuslikku ühist hooldusõigust ning lõppu elatisrahadele. „Ühiskond ei saa isalt võtta õigust oma lastele ja oodata, et ta siis rõõmsalt neile alimente maksaks,“ kirjutab üks aktivist. „Ühiskond ei saa eeldada, et isa teeniks piisavalt, et kaht eraldi majapidamist ülal pidada. Ühiskond ei saa endale lubada nende emade toetamist, kes otsustavad mitte töötada.”¹⁶ Isadel peavad olema võrdsed õigused – õigus saada oma lapse hooldusõigus ja rahaline vabadus ilma koormavate alimentideta.

Tegelikkuses rõhuvad isade õiguste eest võitlejad probleemile, mille üle kaebavad väga vähesed mehed. Enamik lapsevanemaid saab hooldusõiguse korraldatud nii, nagu nad soovivad, ning kuigi võrdsetes oludes kipub õigussüsteem tõesti eelistama eksnaiste nõudeid eksmeeste omadele, on olud harva, kui üldse kunagi täiesti võrdsed. Näiteks leidsid psühholoog Eleanor Maccoby ja õiguse professor Robert Mnookin oma hiljutises uuringus, mis käsitles 1000 lahutusjuhtumit kahes California maakonnas, et umbes 82% emadest ja 56% isadest said hooldusõiguse küsimustes sellise lahendi, nagu nad soovisid. 6,7% naistest ja 9,8% meestest taotlesid suuremat hooldusõigust, kui nad tegelikult soovisid, ning 11,5% naistest ja 34,1% meestest taotlesid väiksemat hooldusõigust, kui nad soovisid.¹⁷

Need andmed lubavad järeldada, et selles, mida vanemad taotleavad ja mida nad soovitu saavutamiseks teevad, „sugu siiski loeb“. Emad järgisid suurema tõenäosusega oma soovi ja esitasid konkreetse taotluse. See osutab, et isad peavad algusest peale nõudma enam, et pärast mitte olla kibestunud ja sunnitud leppima vähemaga.¹⁸

Praeguse hooldusõiguse süsteemi tagajärjena kaugenevad isad oma laste kasvatamisest. Vaatamata sellele, kas põhjuseks on isade regulaarse kontakti kadu oma lastega või meeste arvamus, et katkenud abielusidemed tähendavad pääsu konfliktsest pereelust, tundub, et paljud mehed peavad „vanemakohustusi ja abielu sama kokkuleppe osadeks – üheks komplektiks,“ kirjutavad sotsioloogid Frank Furstenberg ja Andrew Cherlin. „Tundub, nagu lõpeks ka isaks olemine niipea, kui abielu on läbi.”¹⁹

Ühe esindusliku kogu riiki hõlmava valimi andmetel, ei ole üksikemaga koos elavatest 11–16-aastastest lastest peaaegu pooled oma isa viimase 12 kuu jooksul näinud. Võime täheldada „vastutustundetuse maskuliniseerumist“, s.t isade keeldumist oma lapsi majanduslikult toetamast. See on viinud „vaesuse feminiseerumiseni“, s.t karjuvalt suure vaesuseni üksikemadega peredes.

Isade jätkuvat osalust oma laste elus pärast lahutust ennustab suhte kvaliteet abikaasaga enne lahutust.

Vastutustundetuse maskuliniseerumine seostub klassi ja rassiga. Vaesemates kogukondades on hädasti vaja lastetoetusprogramme, mis toetaksid ja võimaldaksid isade ja laste sidemete säilimist. Hästidokumenteeritud rassilistest erinevustest lastekaitseaduste jõustamises jääb mulje, et mõned isad on märgatavalt vastutustundetumad, luues (või võimaldades) just seda dünaamikat, mida nad peaksid leevendama. Piisab ühest näitest. Dane'i maakonnas Wisconsinis on lastele elatisraha maksmisest kõrvalehoidvate afroameeriklaste määr 35 korda kõrgem kui valgete oma. Peaaegu iga teine alimentidest kõrvalehiilija on afroameeriklane maakonnas, kus afroameerika päritolu elanikke kogu maakonna rahvastikust oli 2000. aastal vaid 4 protsenti.²⁰

Leitud, aga mitte kaotatud

Antifeministid võivad teha kõige valjemat häält ja uued maskulinistid võivad saada oma aktsioonidega kõige suuremat meedia tähelepanu, aga nad esindavad vaid murdosa Ameerika meestest. Levinuim, kuigi mitte nähtavaim reaktsioon on soolise võrdõiguslikkuse vaikne aktsepteerimine nii avalikus kui erasfääris. Avalikus sfääris toetab enamik Ameerika mehi palgavõrdsust, võrdse töö eest võrdset palka ja naiste suuremat osalust avalikus teenistuses.

Kodust elu käsitlevad uuringud viitavad järjepidevalt „olulisele ja püsivale“ pikaajalisele liikumisele soolise võrdõiguslikkuse suunas. Enamikult Ameerika meestelt on kohanemine kahe karjääriinimese paarisuhte mudeliga, millele tänapäeval vastab enamik abielusid, nõudnud ainult väikest hoiakumuutust. Mõned on isegi äärmiselt rahul lisisissetulekuga pere-eelarves. Enamik Ameerika mehi tajub naiste võrdsust üldise „eetilise imperatiivina“ ning peab seda õigeks, õiglaseks ja ausaks. Nad lihtsalt ei mõtle, kui palju sellel on pistmist nende kui meestega.²¹

Aga on. Kui isadus muutub poliitilisest agendast isiklikuks kogemuseks, ideoloogilisest positsioonist või eksistentsiaalsest seisundist konkreetsete tegevuste kogumiks, paraneb meeste ja ka nende laste elu selle tulemusel märkimisväärselt.

Positiivse hoiaku omaksvõtt ei ole viita mingile suurele ideoloogilisele pöördele mehelikkuse tähenduses. Osa põhjustest on puhtalt rahalised. “Tänapäeval ei saaks Ward Cleaver lubada endale maja äärelinnas või Beaveri õppemaksu, kui June samuti tööl ei käiks,”³ kirjutab Nicholas Kulish New York Timesis. Hoolimata sellest, et suur majandussurutis võib meestes esile kutsuda kaitsereaktsiooni, võib see samas ka soodustada võrdõiguslikkuse suuremat omaksvõttu. Ühes

---

³ Osalised Ameerika menukas telesarjas Leave it to Beaver, mis räägib 1950. aastate perekonnast.

hiljutises uuringus leiti, et meeste peretoitja staatuse lagunemine edendab egalitaarset sooideoloogiat.²²

Lisaks kaasneb võrdõiguslikkuse suurenemine lugematute igapäevaste pereelus tehtavate otsustega: tütarde ja poegade haridustee, kasvav sallimatus kiusamise või ahistamise vastu, tunnetus, et palgavõrdsuse ja diskrimineerimise vähendamine on õiglane. See ei käi nii, et mehed ärkavad ühel hommikul ja otsustavad oma traditsioonilise arusaama mehelikkusest prügikasti visata. Nad pigem triivivad järk-järgult ilma võitlemata ja lokku löömata võrdsema suhte poole, sest armastavad oma naist või partnerit ja lapsi.

Soolise võrdõiguslikkuse toetamine saab alguse kodust. Konventsionaalsem mehe kui pere toitja ja naise kui koduhoidja mudel on 1970. aastate lõpust saadik rassist, klassist ja usulisest kuuluvusest sõltumata tugevalt toetust kaotanud. Perede ja töö instituudi uues raportis leitakse, et kui 1977. aastal toetas konventsionaalset mudelit 74% meestest, siis tänapäeval vaid veidi üle kahe viiendiku meestest (42%) ja alla kahe viiendiku (39%) naistest.²³

Ka meeste hoiakud selles osas, kuivõrd suudavad naised leida tasakaalu töö- ja pereelu vahel, on samuti otsustavalt nihkunud positiivses suunas. 1977. aastal nõustus vähem kui pool meestest (49%) väitega, et „naisel, kes töötab väljaspool kodu, võivad olla lastega sama head suhted kui naisel, kes ei käi tööl.“ Kolmkümmend aastat hiljem – see on hoiakumuutuste jaoks lühike aeg – nõustub selle väitega kaks kolmandikku meestest (ja 80% naistest).

Muutus väljendub selgemalt nooremate vastanute puhul. Traditsioonilist peremudelit toetab vaid veidi üle kolmandiku töölkäivatest inimestest, kes olid 2008. aastal 28-aastased või nooremad, ning veidi üle poole (53%) vanematest töötajatest (2008. aastal 63-aastased ja vanemad). 1977. aastal oli traditsioonilise peremudeli toetajaid 90% töötajatest. 1977. aastal pooldas traditsioonilist peremudelit 70% meestest paarides, kus nii mees kui naine töötasid. Tänapäeval on traditsioonilise mudeli pooldajaid 37%.²⁴

Enamiku Ameerika meeste osalust pereelus, s.t majapidamistöde tegemist ja laste eest hoolitsemist, võib väljendada kahesõnaliste fraaside abil: mehed „tulevad appi“ ja „löövad kaasa“. Meeste roll kodustes töödes ja eelkõige laste kasvatamises on viimastel aastakümnetel märkimisväärselt kasvanud. Mehed teevad eelmiste kümnenditega võrreldes rohkem majapidamistöid, aga ka tegelevad lastega ja väljendavad oma hoolimist. Võttis mitukümmend aastat, et normiks saaks kahe karjääriga paar; võtab veel mitu aastakümnet, enne kui normiks saab kahe hoolitsejaga paar.

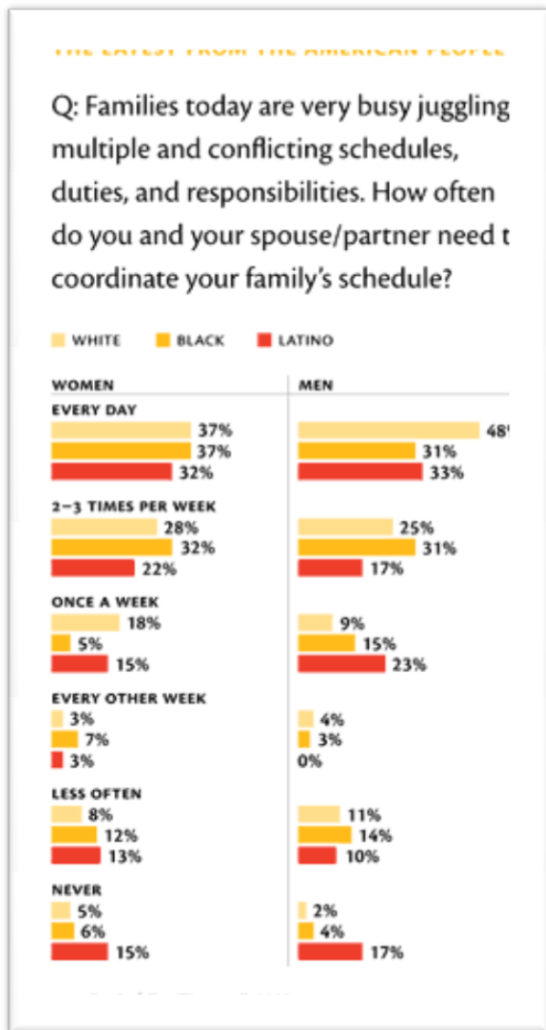
Keskmine isa veedab tänapäeval nädalavahetuse ti kolm tundi päevas oma perega – seda on märgatavalt rohkem kui eelmistel kümnenditel. Naised teevad endiselt enamiku rutiinsetest majapidamistöedest, aga „töötavate naiste abikaasad veedavad varasemast rohkem aega perega“.

1924. aastal ütles 10% töölisklassi naistest, et nende abikaasad ei kuluta „üldse aega“ kodustele töödele; tänapäeval on see protsendimäär alla 2. 1960. aastate keskpaiga ja 1970. aastate keskpaiga vahel kasvas meeste koduste tööde koormus viielt seitsmele tunnile nädalas, naiste koormus langes umbes viis tundi, 27 tunnilt 22 tunnile nädalas.²⁵

Kui paaridel paluti täpselt arvet pidada, kui palju aega nad majapidamistöodele kulutavad, oli meeste ajakulu ikkagi märgatavalt väiksem kui nende naistel. Wisconsinis ülikoolis tehtud riikliku perede ja kodumajapidamiste uuringu värsked andmed osutavad, et mehed teevad umbes 14 tundi koduseid töid nädalas (ja naised 31 tundi). Traditsioonilisemates paarides, kus naine on kodune ja mees ainus töökäija, hüppab naiste kodune töökoormus 38 tunnini ja meeste oma kahaneb pisut 12 tunnini.

See on loogiline, kuna need paarid on määratlenud majapidamistööd naise ülesandena. Kui aga mõlemad töötavad täiskoormusega väljaspool kodu, teeb naine 28 tundi majapidamistöid ja mees 16.²⁶ Ameerika meeste koduste tööde määr on neli korda suurem kui Jaapani meestel, aga ainult kaks kolmandikku Rootsi meeste omast.²⁷

Kuigi kiputakse arvama, et koduste tööde jagamine sõltub ideoloogilisest sättumusest ja egalitaarsemad hoiakud iseloomustavad progressiivseid, liberaalseid, kõrgelt haritud keskklassi peresid, osutavad andmed, et olukord on keerukam ja ideoloogilise taustaga vähem seotud. Näiteks teevad mustanahalised mehed igas alamkategorias (toiduvalmistamine, nõudepesu, koristamine, sisseostude tegemine, pesu pesemine, õuetööd, auto hooldus ja parandus ning arвете maksmine) märgatavalt rohkem tööd kui valged mehed. Enam kui ühes neljandikus mustanahaliste peredest teevad mehed enam kui 40% kodutöödest, s.t osalevad kodutöodes naistega peaaegu võrdselt.

4

Valgete peredes teeb sama palju kodutöid ainult 16% meestest. Töölisklassi isad (teenindajad, politseinikud, tuletõrjujad, hooldustöölised) hoolitsevad rassist sõltumata kaks korda sagedamini naiste tööloleku ajal oma laste eest (42%) kui spetsialisti, juhi või mõnel tehnilisel ametikohal töötavad isad (20%). Need erinevused ei tulene sedavõrd ideoloogilistest eelistustest, vaid „paindlikust vabast ajast“, naisega vaheldumisi vahetustega töötamisest, mida harrastab umbes üks neljandik kõigist USA töötajatest ja kolmandik kõigist töötajatest, kellel on alla 5-aastaseid lapsi.²⁸

Samad tähelepanekud kehtivad Mehhiko päritolu perede puhul. Nendes peredes tegid isad rohkem kodutöid, kui pere sissetulek oli väiksem või kui naised panustasid pere sissetulekusse suurema osa. Ka selles rahvastikurühmas mõjutas majanduslik reaalsus ideoloogilisi hoiakuid.²⁹ Sisserännanute

⁴ Ameeriklased arvavad:

Tänapäeva pered näevad palju vaeva tasakaalu leidmisega mitmete omavahel vastuollu minevate plaanide, ülesannete ja kohustuste vahel. Kui tihti peate teie oma abikaasa/partneriga perekonna ajakava ja tegevusi kooskõlastama?

Valged – helekollane; mustanahalised- kollane; latiino- punane.

Skaala: Iga päev; 2–3 korda nädalas; kord nädalas; kord kahe nädala jooksul; harvem; mitte kunagi

hulgas kipub ühiskondlik klass olema olulisem mõjutaja kui rahvus, kuigi mõju võib kalduda ka teises suunas. Näiteks Taiwani päritolu immigrandidest mehed, kes töötavad spetsialistidena, on üldiselt egalitaarsemate hoiakutega, teevad rohkem kodutöid ja hoolitsevad rohkem laste eest kui Taiwani päritolu tööliklassi mehed.³⁰

Andmete kompleksuse tõttu on teadlased hakanud rakendama interseksionaalset lähemist, et uurida, kuidas rass, klass, rahvus ja sisserändaja staatus vastasmõjus loovad erinevaid käitumismustreid. Klassikuuluvus võib rassist, rahvusest ja sisserändaja staatuses sõltumata olla parim ideoloogilise orientatsiooni ja tegeliku käitumise ennustaja, kuigi need kaks võivad olla ka vastuolus või üksteist vastastikku tugevdada.³¹

Lisaks kodustele töödele on mehed ilmselgelt valmis tegema enamat ka isarollis. Newsweeki ajakirja arvamusuuringu kohaselt ütles 55% isadest, et lapsevanema roll on nende jaoks tähtsam, kui see oli nende isade jaoks, ning 70% ütles, et veedavad oma lastega rohkem aega, kui nende isad veetsid nendega. Nad teevad seda ka päriselt. Pere ja töö instituudi 2008. aasta uuringu kohaselt on aeg, mida isad veetsid oma alla 13-aastaste lastega, kasvanud kahelt tunnilt päevas 1977. aastal kolmele tunnil päevas 2008. aastal, s.o 50% võrra. Aeg, mida naised lastega veedavad, on jäänud 30 aasta jooksul samaks, s.o 3,8 tundi tööpäevas. 1980. ja 1990. aastatel sündinud isad veedavad lastega juba 4,3 tundi tööpäevas (ja nende naised viis tundi). Võiks öelda, et meeste osalus ei suurene mitte samm-sammult, vaid lausa jooksujalu.³²

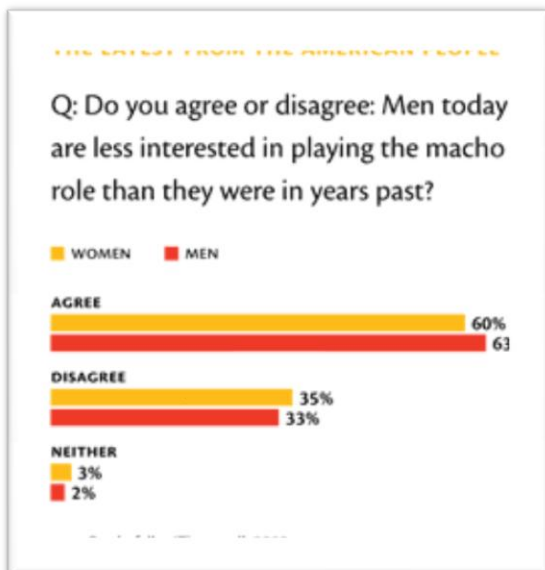
Ka president Obama on isaduse küsimuses sõna sekka öelnud. Juunis 2008 presidendivalimiste ajal võttis ta afroameerika mehed käsile nende puudumise pärast oma laste elust. Nagu eespool räägitud, väheneb paljude isade kontakt oma lastega pärast paarisuhte lagunemist tõsiselt või kaob hoopis. Kui aga paar on koos – ja see kehtib nii mustanahaliste kui ka valgete, Ameerikas sündinud ja sisserännanute, usklike ja mitteusklike perede puhul – hoolitsevad mehed tänapäeval laste eest rohkem kui mis tahes varasem põlvkond Ameerika ajaloos.

Muidugi on rassist ja rahvusest tulenevaid erinevusi. USA rahvastikubüroo 2005. aasta uuringu kohaselt olid emade tööloleku ajal peamised laste eest hoolitsejad 20% valgetest isadest, 11,3% aasia päritolu isadest, 12,7% afroameerika isadest ja 15% latiinodest isadest. Tasub tähele panna, et kuigi andmed käsitlevad peamist hoolitsejat, mitte hoolitsemist üldiselt, ei ole need rühmiti kuigi erinevad. Olulisem on see, et kõigi rühmade puhul on trend kasvav.³³

Meeste suuremal osavõtul laste eest hoolitsemisest on muidugi omad probleemid. Mehed annavad 30 aasta taguse ajaga võrreldes teada märgatavalt suurematest vastuoludest töö- ja pereelu ühitamisel (nende probleemide määr ületab naiste oma). Kolm viiest kahe töölkäijaga paarisuhtes olevast isast annab teada suurtest probleemidest töö- ja pereelu ühitamisel – 1977. aastal oli neid vaid veidi üle kolmandiku (35%).³⁴

Lisaks on meeste osalus laste eest hoolitsemises kasvanud palju kiiremini kui nende kodutööde tegemise osakaal. See tekitab ohtliku ebavõrdsuse – isast on saamas „tore vanem“. Tema viib lapsed parki ja mängib nendega jalgpalli, ema jääb koju. „Küll meil oli isaga tore!“ kuulutavad lapsed, kui tormavad kõõgiuksest sisse lõunale, mille ema on pesupesemise ja elutoa koristamise kõrvalt valmistanud.

Kui aga mehed jagavad nii koduste tööde koormat kui laste kasvatamist, tasub see end korralikult ära. Sotsioloogid Scott Coltrane ja Michele Adams analüüsisid oma uuringus riikliku uuringu andmeid ja leidsid, et kui mehed võtavad rohkem osa kodustest tööd ja laste kasvatamisest, on nende lapsed õnnelikumad, tervemad ja jõuavad koolis paremini edasi.³⁵ Neil diagnoositakse väiksema tõenäosusega aktiivsuse- ja tähelepanuhäire, neile kirjutatakse harvem välja retseptiravimeid ning nad jõuavad käitumisprobleemidega harvem lastepsühholoogi vastuvõtule. Nad puuduvad koolist vähem ja nende õpitulemused on kõrgemad.

5

„Kui mehed teevad koduseid töid, õpetab see lastele koostööd ja demokraatlikke pereväärtusi,“ ütles Coltrane. „Varem eeldasid mehed, et nende abikaasad teevad ära kõik kodused tööd ja hoolitsevad laste eest, aga nüüd, mil naised on tööturul peaaegu sama aktiivsed kui mehed, võtavad mehed kodus enda peale rohkem majapidamise ja laste kasvatamisega seotud ülesandeid.“³⁶

⁵ Ameeriklased arvavad:

Kas olete nõus? Tänapäeva mehed on matšo mängimisest vähem huvitatud kui varasematel aastatel. Agree-Jah ; Disagree- Ei ; Neither-Ei üks ega teine
Naised-kollane; mehed-punane

Ehk kõige kõnekam korrelatsioon on see, et kui kooliealised lapsed teevad majapidamistöid koos isaga, saavad nad eakaaslastega paremini läbi ja neil on rohkem sõpru. Nende käitumine on positiivsem kui juhul, kui nad teevad samu töid koos emaga. „Et mehed teevad koduseid töid naistest vähem, mõjutab nendega koos töötamine lapsi rohkem,“ ütles Adams. Isad mudeldavad „koostõiseid peresuhteid“.

Selgub, et kui mehed jagavad naistega koduseid töid ja laste eest hoolitsemist, on nende naised õnnelikumad. Intuiivselt on see selge. Töötavate emade enesehinnang on alati olnud kõrgem ja depressioonitase madalam kui koduperenaistel. Samas on nad oma abieluga vähem rahul kui nende abikaasad, kes on õnnelikumad kui traditsiooniliste koduperenaiste abikaasad. Põhjus on selles, et töötavate naiste kodune töökoormus sellise elukorralduse juures kasvas, mehed aga lasid kodus enda eest peaaegu sama palju tööd ära teha ja peale selle said kasu lississetulekuga kaasnevast elatustaseme kasvust.³⁷

Egalitaarsete meeste naiste rahulolu oma abieluga on nende klassikuuluvusest või rahvusest sõltumata kõige suurem ja depressioonitase kõige madalam ning nad külastavad kõige väiksema tõenäosusega terapeute või võtavad retseptiravimeid. Nad on suurema tõenäosusega ka heas vormis, kuna neil on rohkem vaba aega.³⁸

Mida mehed sellest kasu saavad? Mehed, kes teevad rohkem koduseid töid ja hoolitsevad rohkem laste eest, on füüsiliselt tervemad. Nad suitsetavad vähem, joovad vähem ja tarvitavad vähem narkootikume. Nad on suurema tõenäosusega heas vormis ja käivad arsti juures korralises tervisekontrollis, aga satuvad väiksema tõenäosusega kiirabisse või puuduvad töölt haiguse tõttu.

Nad on ka psühholoogiliselt tervemad. Neil diagnoositakse harvem depressiooni, nad käivad kodutöid mittetegevate meestega võrreldes harvem terapeudi vastuvõtul ja kasutavad vähem retseptiravimeid. Nad on oma abieluga rohkem rahul. Nad ka elavad kauem, pannes tavaliselt nii tõsimeelse Briti finantsajakirja The Economisti teravmeelitsema: „Vaheta mähkmeid, jumala pärast, ja lisa endale eluaastaid.“ „Kui mehed võtavad laste kasvatamise eest täisvastutuse, kujuneb neil lastega lähedane ja südamlilik suhe,“ osutab sotsioloog Barbara Risman. Laste eest hoolitsemine mõjub hästi meeste tervisele.³⁹

Mehed ka seksivad rohkem. Washingtoni ülikooli psühholoogi John Gottmani uuring osutas, et paarid, kus mees tegi rohkem koduseid töid ja hoolitses enam laste eest, seksisid rohkem. Ajakiri Men's Health kuulutas sellest tähelepanekust valjult pealkirja all „Kodused tööd tekitavad naisel seksinälg“ (kuigi ma kahtlustan, et mitte juhul, kui ta ise peab need ära tegema). Tasub siiski märkida, et tegu ei ole selge korrelatsiooniga. Ma ei soovitaks selle teksti meeslugejatel tormata koju pesumasinat täitma. Seos viitab pigem naiste madalamale stressitasemele töö- ja pereelu ühitamisel, millele lisandub hulga väiksem pahameel sellest, kui naine üksi peab „töötama kahes vahetuses“.

„Ei midagi ilma naise või tüdrukuta“

On teada, et hiina keeles „kriisi“ tähistav hieroglüüf koosneb „ohtu“ ja „võimalust“ tähistavatest märkidest. Mõned mehed peavad sugude suuremat võrdsust traditsioonilise soosüsteemi ohtlikuks kõigutamiseks, aga enamik läheb apoliitilise vooluga pigem kaasa, nägemata selles ei ohtu ega võimalust. Mehed teevad rohkem koduseid töid ja hoolitsevad rohkem laste eest, toetavad oma naiste karjääripürgimusi, jagavad vastutust pereelu ja karjääri puudutavate otsuste tegemisel mitte ideoloogilisest seotusest feminismiga, vaid tervemõistuslikust pühendumisest oma perele ja armastatud inimestele.

Teatud mõttes nad teavad, et tagasiteed ei ole. Naised on tööjõuturul ja kõigis avaliku elu sfäärides selleks, et jääda. Meestel jääb üle otsustada, kuidas sellesse muutusse suhtuda. Kas me laseme end vastu põtkides ja kisades tuleviku tirida? Põgeneme kuhugi meeste reservaat, teeme meestele eraldi vagunid ja koondame ridu? Või näeb enamik meist, kes praegu on kusagil innuka omaksvõtu ja alistunud leppimise vahel, muutustes hoopis võimalust soolise võrdõiguslikkuse „entusiastlikuks omaksvõtuks“?

On võimalik, et näeme – mitte üksnes seetõttu, et tegu on paratamatusega (ja ongi!) ning see on õige, õiglane ja aus (ja ongi!). Näeme ju ka seda, et võrdõiguslikkust tunnistavad mehed elavad õnnelikuma ja tervema elu, mida rikastab armastus ja ühendus meie naiste, partnerite, laste ja sõpradega. Sama näevad nende ja enamiku teiste meeste lapsed, kes kasvavad üles töötavate emadega – ja kellel on õed, sõbrad ja tüdruksõbrad, kes tahavad olla kodus ja tööl võrdses olukorras.

Mehed, kes on korraldanud oma elu ja töö võrdsemalt, saavad sellest kõvasti kasu, aga ometi võitlevad paljud mehed ikka veel kaotatud sissetuleku, kaotatud peretoitja staatuse ja väheneva majandusliku mobiilsuse pärast, mis hägustavad nende võimet näha naiste tõelisi edusamme. Valitsuse roll on aidata kõigil meestel mõista, et ühiskond liigub selgelt suunas, kus mehelikkus ja sooline võrdõiguslikkus on üksteist täiendavad, mitte vastanduvad:

- Enamik mehi võtavad uue *status quo* „apoliitiliselt omaks“, aga avalikus ruumis on vaja poliitilist tulekuvisioni, millele toetudes mehed ja naised saavad kirjeldatud reformide nimel koos töötada. Mehed peavad aitama seda avalikku ruumi luua, mitte lootma, et ainult naised seda teevad. Mehed peavad võtma avalikkuse ees sõna isade ja partneritena samamoodi, nagu naised on omaks võtnud oma rolli töөлkäijatena.
- Kokkuvõttes vajavad nii mehed kui ka naised tuge, mis võimaldab luua kahe töөлkäija ja kahe karjääriga peresid, aga neid teemasid peetakse Washingtonis ja mujal riigis sageli ekslikult

„naiste teemadeks“. Mehed vajavad peresõbralikku poliitikat, sh lastehoidu, tervishoiureformi, paindlikku tööaega ja vanemapuhkust, et nad saaksid luua sellised suhted, nagu nad ütlevad, et tahaksid luua.

- Poliitikakujundajad peavad toetama enamiku meeste valikuid, kes püüdlevald oma kodus suurema soolise võrdõiguslikkuse poole. Tänapäeva mehed võtavad end peaaegu naistega võrdselt töölt vabaks, et põetada tõiiseid pereliikmeid, aga jäävad harvemini koju, et luua sidet vastsündinud lapsega. Poliitilised strateegiad, mis defineerivad ümber, mida tähendab olla hea perepea ja hea kodanik, peaksid julgustama nii mehi kui ka naisi olema peres nii leivateenija kui ka hoolitseja rollis.

Kui saada naiste riigiks, selle asemel, et jääda meeste maailmaks, võib see olla kõigi jaoks tohutu edasimineku. Sooline võrdõiguslikkus ei ole nullsumma mäng, vaid pigem olukord, milles võidavad kõik.

1. Michael Kimmel, *Manhood in America: A Cultural History*, 10th anniversary edition (New York: Oxford University Press, 2006), lk 20.
2. “A NewsHour with Jim Lehrer Transcript: The Jobless Recovery,” http://www.pbs.org/newshour/bb/economy/jan-june03/jobs_6-23.html (vaadatud augustis 2009).
3. Reihan Salam, “The Death of Macho,” *Foreign Policy*, 22. juuni 2009, http://www.foreignpolicy.com/articles/2009/06/18/the_death_of_macho.
4. Richard Haddad, “Feminism has Little Relevance for Men.” Keith Thompson, toim., *To Be a Man: In Search of the Deep Masculine* (Los Angeles: Jeremy Tarcher, 1991), lk 100.
5. Michael Kimmel, *Guyland: The Perilous World Where Boys Become Men* (New York: HarperCollins, 2008), lk 12.
6. David Nylund, *Beer, Babes, and Balls: Masculinity in Sports Talk Radio* (Albany, NY: SUNY Press, 2008), lk 118–119.
7. Warren Farrell, *The Myth of Male Power* (New York: Simon and Schuster, 1993), lk 298, 301.
8. Harvey Mansfield, “Why a Woman Can’t Be More Like a Man,” *The Wall Street Journal*, 3. november 1997, lk A 22.
9. Michael Kaufman ja Michael Kimmel, “The New Men’s Movement: Retreat and Regression with America’s Weekend Warriors,” *Gender Issues* 13 (2) (juuni 1993), lk 3–21.

10. Tony Evans, "Reclaiming Your Manhood." Al Janssen (toim.), *The Seven Promises of a Promise Keeper* (Colorado Springs, CO: Focus on the Family Publishing, 1994), lk 79–80.
11. Molly Worthen, "Who Would Jesus Smack Down?" *The New York Times Magazine*, 11. jaanuar 2009, lk 20.
12. Billy Hawkins, "A Critical Reading of a Promise Keepers Event: The Interworkings of Race, Religion, and Sport," *Sociology of Sport Online* 3 (1) (2000), <http://phsyed.otago.ac.nz/sosol/v3i1/v3i1a2.htm>.
13. Maurice O. Wallace, *Constructing the Black Masculine: Identity and Ideality in African American Men's Literature and Culture, 1775–1995* (Durham, NC: Duke University Press, 2002), lk 5.
14. David Blankenhorn, *Fatherless America: Confronting Our Most Urgent Social Problem* (New York: HarperCollins Publishers, 1995).
15. Anna Gavanas, *Fatherhood Politics in the United States* (Urbana, IL: University of Illinois Press, 2004); Jocelyn Crowley, *Defiant Dads: Fathers' Rights Activists in America* (Ithaca, NY: Cornell University Press, 2008); Marcy Sheiner, "What do Men Really Want...and Why Should we Care?" *East Bay Express*, 10. juuli 1992, lk 11.
16. Jon Conine, *Fathers' Rights: The Sourcebook for Dealing with the Child Support System* (New York: Walker, 1989), lk 2.
17. Eleanor Maccoby and Robert Mnookin. *Dividing the Child: Social and Legal Dilemmas of Custody*. (Cambridge: Harvard University Press, 1992).
18. Robert Griswold, *Fatherhood in America: A History* (New York: BasicBooks, 1993), lk 263; Nancy Polikoff, "Gender and Child Custody Determinations: Exploding the Myths." Irene Diamond, toim., *Families, Politics and Public Policy: A Feminist Dialogue on Women and the State* (New York: Longman, 1983), lk 184–185; Robert H. Mnookin and others, "Private Ordering Revisited: What Custodial Arrangements are Parents Negotiating?" Stephen Sugarman ja Herma Kaye, toim., *Divorce Reform at the Crossroads* (New Haven: Yale University Press, 1990), lk 55; Eleanor Maccoby ja Robert Mnookin, *Dividing the Child: Social and Legal Dilemmas of Custody* (Cambridge: Harvard University Press, 1992), lk 101.
19. Frank Furstenberg ja Andrew Cherlin, *Divided Families: What Happens to Children When Parents Part* (Cambridge, MA: Harvard University Press, 1994), lk 38.

20. "The Effect of Child Support and Criminal Justice Systems on Low-Income Noncustodial Parents," http://www.cffpp.org/publications/effect_child.html#coopreq (vaadatud August 2009).
21. Arland Thornton and Linda Young-DeMarco, "Four Decades of Trends in Attitudes Toward Family Issues in the United States: The 1960s through the 1990s," *Journal of Marriage and Family* 63 (4) (2001): 1009–1037.
22. Nicholas Kulish, "Editorial Observer: Changing the Rules for the Team Sport of Bread-Winning," *The New York Times*, 23. september 2005, <http://www.nytimes.com/2005/09/23/opinion/23fri4.html>; Jiping Zuo ja Shenming Tang, "Breadwinner Status and Gender Ideologies of Men and Women Regarding Family Roles," *Sociological Perspectives* 43 (1) (2000): 29–43.
23. Ellen Galinsky, Kerstin Aumann ja James T. Bond, "Times Are Changing: Gender and Generation at Work and at Home" (New York: Families and Work Institute, 2008), lk 10.
24. Samas, lk 11.
25. Randall Collins ja Scott Coltrane, *Sociology of Marriage and the Family: Gender, Love and Property* (4th edition) (Chicago, IL: Nelson-Hall, 1995), lk 378.
26. Lisa Belkin, "When Mom and Dad Share it All," *The New York Times Magazine*, 15. juuni 2008, lk 47.
27. Almudena Sevilla-Sanz, "Household Division of Labor and Cross-Country Differences in Household Formation Rates." Working Paper 325 (University of Oxford Department of Economics, mai 2007).
28. Bart Landry, *Black Working Wives: Pioneers of the American Family Revolution* (Berkeley: University of California Press, 2000); Scott Coltrane, "Research on Household Labor: Modeling and Measuring the Social Embeddedness of Routine Family Work" *Journal of Marriage and the Family* 62 (4) (2000): 1208–1233; Margaret Usdansky, "White Men don't Jump Into Chores," *USA Today*, 20. august 1994; Julia Lawlor, "Earning It: For Many Blue Collar Fathers, Child Care is Shift Work, Too," *The New York Times*, 26. aprill 1998, <http://www.nytimes.com/1998/04/26/business/earning-it-for-many-blue-collar-fathers-child-care-is-shift-work-too.html>.
29. Katy Pinto ja Scott Coltrane, "Divisions of Labor in Mexican Origin and Anglo Families: Structure and Culture," *Sex Roles* 60 (7-8) (2009): 482–495; Beth Shelton ja Daphne John,

- "Ethnicity, Race, and Difference: A Comparison of White, Black, and Hispanic Men's Household Labor Time." Jane Hood, toim., *Men, Work, and Family* (Thousand Oaks, CA: Sage, 1993).
30. Yen Le Espiritu, "Gender and labor in Asian immigrant families," *American Behavioral Scientist* 42 (4) (1999): 628–647.
  31. Scott Coltrane ja Kristy Y. Shih, "Gender and Household Labor." Joan C. Chrisler ja Donald R. McCreary, toim., *Handbook of Gender Research in Psychology* (Springer, ilmumas); Heather Dillaway ja Clifford Broman, "Race, Class, and Gender Differences in Marital Satisfaction and Divisions of Household Labor Among Dual-Earner Couples: A Case for Intersectional Analysis," *Journal of Family Issues* 22 (3) (2001): 309–327.
  32. Jerry Adler, "Building a Better Dad," *Newsweek*, 17. juuni 1996; Tamar Lewin, "Workers of Both Sexes Make Trade-Offs for Family, Study Shows," *The New York Times*, 29. oktoober 1995, lk 25; Galinsky and others, "Times Are Changing," lk 14.
  33. "Who's Minding the Kids? Child Care Arrangements: Spring 2005," <http://www.census.gov/population/www/socdemo/child/ppl-2005.html> (vaadatud August 2009), tabel 2B.
  34. Galinsky jt, "Times Are Changing," lk 18.
  35. Scott Coltrane, personaalne suhtlus, 25. juuli 2009.
  36. "When Dads Clean House, It Pays Off Big Time," http://newsroom.ucr.edu/news_item.html?action=page&id=611 (vaadatud augustis 2009).
  37. Arlie Hochschild, *The Second Shift* (New York: Penguin Books, 2003); Paul Amato ja Alan Booth, "Changes in Gender Role Attitudes and Perceived Marital Quality," *American Sociological Review* 60 (1) (1995).
  38. Coltrane, "Research on Household Labor: Modeling and Measuring the Social Embeddedness of Routine Family Work."
  39. "Sex, Death, and Football," *The Economist*, 13. juuni 1998, lk 18; Robert D. Mintz ja James Mahalik, "Gender Role Orientation and Conflict as Predictors of Family Roles for Men," *Sex Roles*, 34 (1-2) (1996): 805–821; Barbara Risman, "Can Men 'Mother'? Life as a Single Father," *Family Relations* 35 (1) (1986); Caryl Rivers ja Rosalind Barnett, "Fathers Do Best," *The Washington Post*, 20. juuni 1993, lk C5.